

**VÄIKETÜLLIDE (*CHARADRIUS DUBIUS*)
MÄRGISTAMINE EESTIS AASTAIL 2010–2012**
*The ringing of the Little Plover (*Charadrius dubius*)
in Estonia in 2010–2012*

Jaanus Aua

e-post: jaanus.aa@gmail.com

Väiketüllide bioloogiat on Eestis läbi aegade üsna kesiselt uuritud ning enamuse meie teadmistest selle liigi eluavalduste kohta tugineb mujal tehtud uuringutel. Täitmaks mitmeid lünki meie teadmistes kohaliku asurkonna käekäigu kohta alustas Eesti Ornitoloogiaühingu juures tegutsev kahlajatöörühm 2010. aastal väiketüllide laiaulatuslikku märgistamist, sealhulgas ka värvirõngastega. Selle projekti raames loodetakse saada teavet väiketüllide demograafia, eelkõige esmaspesitsemise vanuse, sünni- ja pesapaigatuuduse, pesitsuspaaride püsivuse, aga ka ellujäämuse ja eluea kohta. Lisaks aitaksid taasleitud selgitada väiketüllide rändeteid ja talvitamisalasid.

Eesti väiketüllil asurkond on viimasel kümnendil olnud suhteliselt püsiv, viimase kahe arvukushinnangu kohaselt pesitseb meil 1 000–2 000 paari (Elts *et al.* 2008, trükis). Kümme aastat tagasi hinnati asurkonna suuruseks 500–1 000 haudepaari (Elts *et al.* 2003).

Kahtlemata on väiketüll meie kurvitsalistest kõige inimkaaslevam. Paindliku elupaigavaliku poolest tuntud liigina pesitseb ta peaaesjalikult sisemaal inimtekkelistes paikades nagu kruusa- ja paekarjäärid. Valdav enamuse pesadest asub kruusasel pinnal (Aua 1997). Mererannikult on teada vaid üksikuid pesitsusjuhtumeid.

Väiketüllide märgistamiseks kasutatakse nii Matsalu rõngastuskeskuse P seeria metallrõngaid (siseläbimõõt 3,3 mm) kui ka individuaalset tuvastamist võimaldavaid värvirõngaid. Värvirõngaste kasutamine on rahvusvaheliselt koordineeritud ning Eesti väiketüllid kannavad valgeid, musta koodiga rõngaid linnu vasakul jooksmel. Meil kasutatavad koodid koosnevad kahest tähest ja ühest numbrist, näiteks

AF7, KA9, J6F. Kõik pesalt püütud vanalinnud saavad kohe nii metallkui ka värvirõnga. Kuna äsjakoornud poegade jaoks on värvirõngas veel veidi suur, märgistatakse pesapojad (väiketüll on pesahülgaja) vaid metallrõngaga ning hiljem püütakse neid pesapaigalt uuesti tabada ning lisada ka värvirõngas. Alati see kahjuks ei õnnestu.

Aastatel 2010–2012 märgistati töögrupi poolt Eestis 177 väiketüllid (141 poega ja 36 vanalindu), neist 87 isendit said ka värvimärgise (tabel 1). Regiooniti jagunesid märgistatud väiketüllid järgmiselt: Lääne-Virumaal 98, Viljandimaal 50, Hiiumaal 10, Järvamaal 9, Valgamaal 6, Tartumaal 2 ja Jõgevamaal 2.

Tabel 1. Väiketüllide märgistamine Eestis aastatel 2010–2012.

Table 1. Ringing of the Little Plover in Estonia in 2010–2012.

Aasta Year	Ainult metallrõngas		Metallrõngas + värvirõngas		Kokku Total
	Only metal ring		Metal ring + colour ring		
	Pesapoeg Nestling	Pesapoeg Nestling	Vanalind Adult		
2010	36	26	8		70
2011	13	16	6		35
2012	41	9	22		72
Kokku Total	90	51	36		177

Värvirõngastega märgistatud vanalindudest on järgmisel või ülejäämisel aastal pesitsuspaigas kohatud kaheksa lindu, neist seitse 2013. aastal.

Tänuavaldus. Kahlajatöörühm tänab kõiki, kes on kaasa aidanud rõngastusprojekti käivitamisele ja edukale kulgemisele. Meie eriline tänu kuulub Olavi Vainule, Henk van Huffelenile, Risto Juvastele, Frank Majoorile ja Marcin Faberile.

Kirjandus. – Aua, J. 1997. Mis teeb väiketüllist inimkaaslevaima kurvitsalise? *Hirundo* (2): 30-31. – Elts, J., Kuresoo, A., Leibak, E., Leito, A., Lilleleht, V., Luigujõe, L., Lõhmus, A., Mägi, E., Nellis, R., Ots, M. 2003. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 1998.–2002. a. *Hirundo* 16: 58-83. – Elts, J., Kuresoo, A., Leibak, E., Leito, A., Leivits, A., Lilleleht, V., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis, R. & Ots, M. 2009. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2003-2008. *Hirundo* 22: 3-31.